

Cuprins - Moldova

<i>Cum să raportezi corupția și să obții protecția conform legii?</i>	2
<i>Informații de bază referitoare la avertizările de integritate</i>	3
Ce este avertizarea de integritate?.....	3
Cine poate dezvălui practicile ilegale?	3
Cine are dreptul să beneficieze de protecție pentru dezvăluirea practicilor ilegale?.....	3
Pot fi dezvăluite practicile ilegale în mod anonim?	3
Avertizarea de integritate este confidențială?	3
Ce practici ilegale pot fi dezvăluite?	4
Sunt necesare dovezi sau este suficientă o suspiciune rezonabilă că informațiile privind practicile ilegale sunt exacte?	4
Motivația avertizorilor de integritate este pusă la încercare în termeni de "bună-credință"?	5
Ce fel de protecție a avertizorilor de integritate este permisă de lege?	5
Ce constituie abuz al avertizării de integritate și care sunt consecințele?	5
Sunt avertizorii imuni de răspundere disciplinară, civilă și penală în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale?	6
<i>Procedurile avertizării de integritate</i>	7
Cum pot fi dezvăluite practicile ilegale?	7
Care este procedura de dezvăluire a practicilor ilegale?.....	7
Care este procedura ce urmează după primirea comunicării interne a dezvăluirii practicilor ilegale?	8
Care este procedura ce urmează după primirea comunicării externe a dezvăluirii practicilor ilegale?	8
Există sancțiuni pentru împiedicarea dezvăluirii practicilor ilegale?	9
<i>Protecția avertizorilor de integritate împotriva răzbunării</i>	10
Împotriva cărui fel de răzbunare un avertizor de integritate va putea beneficia de protecție? ..	10
Cine are dreptul la protecție?	10
Cine poate acorda protecția?	11
<i>Asistența juridică pentru avertizorii de integritate</i>	13
Felul asistenței juridice disponibilă pentru avertizorii de integritate?.....	13
Ce materiale informative despre sistemul de avertizare sunt disponibile?.....	13
<i>Informații suplimentare și resurse</i>	15

Cum să raportezi corupția și să obții protecția conform legii?

Acest conținut își propune să ofere publicului informații despre posibilitățile de raportare sigură a corupției în Moldova. Aici puteți afla ce înseamnă raportarea sigură, cine poate raporta corupția și ce care practici ilegale pot fi dezvăluite. De asemenea, puteți afla despre modul cum pot fi dezvăluite practicile ilegale și cui. Următorul conținut oferă informații cu privire la posibilitățile de protecție împotriva acțiunilor prejudiciabile care pot fi întreprinse pentru a descuraja dezvăluirea practicilor ilegale sau răzbunarea ca urmare a raportării.

Pe baza următoarelor informații, puteți evalua informațiile disponibile care pot indica la fapte de corupție și decide dacă informațiile dvs. oferă o bază pentru raportarea sigură a corupției, și care sunt posibilele consecințe ale raportării corupției și a abuzului la raportarea corupției.

Acest conținut a fost pregătit pe baza reglementărilor legale relevante în vigoare, în primul rând Legea privind avertizorii de integritate. Informațiile furnizate nu servesc drept consiliere juridică și, prin urmare, este recomandabilă studierea în detaliu a respectivelor reglementări și solicitarea către autoritățile competente pentru instrucțiuni clare. Acest conținut oferă informații despre instituțiile competente care oferă asistență juridică avertizorilor de integritate.

Informații de bază referitoare la avertizările de integritate

Ce este avertizarea de integritate?

Potrivit Legii nr. 122 din 12 iulie 2018 privind avertizorii de integritate (în continuare Legea), dezvăluirea cu bună-credință de către un angajat a unei practici ilegale ce constituie o amenințare sau un prejudiciu adus interesului public reprezintă avertizare de integritate. Avertizorul de integritate este angajat în cadrul unei entități publice sau private care face o dezvăluire de integritate.

Cine poate dezvălui practicile ilegale?

Practicile ilegale pot fi dezvăluite și, anume avertizarea de integritate poate fi făcută de către o persoană fizică care în ultimele 12 luni:

- a) este sau a fost salariat angajat în raport de muncă cu un angajator (entitate publică sau private, inclusiv organizație neguvernamentală), în sensul legislației muncii;
- b) este sau a fost stagiar ori voluntar angajat în raport cu un angajator (entitate publică sau privată, inclusiv organizație neguvernamentală);
- c) are sau a avut raporturi juridice contractuale, civile cu un angajator (entitate publică sau private, inclusiv organizație neguvernamentală).

Cine are dreptul să beneficieze de protecție pentru dezvăluirea practicilor ilegale?

Salariatul (și alte categorii menționate mai sus care pot face o avertizare de integritate) care, în legătură cu avertizarea integrității pe care a făcut-o, este supus răzbunării (prin acțiuni, omisiuni sau amenințări) din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul unei entități publice sau private în care își desfășoară activitatea, are dreptul de a solicita protecție din partea autorităților.

În plus, funcționarii publici care au raportat influență necorespunzătoare sau alte încercări de a-i implica în acte de corupție pot fi recunoscuți ca avertizori de integritate și pot fi protejați, în condițiile prezentei legi, dacă nu beneficiază de protecție în calitate de martor și/sau de parte vătămată în cadrul unui proces penal.

Pot fi dezvăluite practicile ilegale în mod anonim?

Legea nu reglementează avertizarea de integritate anonimă.

Avertizarea de integritate este confidențială?

Potrivit Legii, identitatea angajatului care a dezvăluit practici ilegale nu va fi divulgată și comunicată persoanelor bănuite de săvârșirea de asemenea practici ilegale dacă angajatul însuși nu dezvăluie sau nu comunică identitatea sa.

Datele cu caracter personal pot fi divulgate doar în cazul urmăririi penale pornite în baza dezvăluirii ale practicilor ilegale de interes public. În acest caz, avertizorul de integritate este audiat în calitate de martor în condițiile prevederilor Codului de procedură penală, sau după caz ale Codului contravențional. În cazul în care un avertizor de integritate este recunoscut ca martor sau parte

vătămată în cadrul procesului penal, acesta poate solicita protecție în conformitate cu Legea nr. 105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

Dezvăluirea identității avertizorului de integritate persoanelor pretins responsabile pentru practicile ilegale pe care acesta le invocă, implică răspunderea pentru comiterea încălcării disciplinare și/sau a infracțiunii.

Ce practici ilegale pot fi dezvăluite?

Potrivit Legii, avertizorul de integritate poate raporta manifestări de corupție, conform prevederilor Legii integrității nr. 82/2017, încălcări de mediu, încălcări ale drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, celor ce țin de securitatea națională, precum și alte încălcări, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază interesul public.

Clauzele de confidențialitate și secret profesional dintre angajator și angajat nu vor împiedica dezvăluirea practicilor ilegale.

Manifestările de corupție includ acte de corupție, acte conexe corupției, atât ca infracțiuni și contravenții, cât și faptele de coruptibile (inclusiv contravenții și abateri /încălcări disciplinare).

Public interest is the general interest for developing the wellbeing of the society as a whole and for fulfilling the legitimate private interests, secured through the operation of public and private entities and by exercise of the service duties of the given entities' agents in strict conformity with the legal provisions, in efficient and economical way in terms of resource use.

Interesul public este interesul general pentru dezvoltarea bunăstării societății în ansamblu și pentru îndeplinirea intereselor private legitime, asigurate prin funcționarea entităților publice și private și prin exercitarea atribuțiilor de serviciu ale agenților entităților date în strictă conformitate cu prevederile legale, în mod eficient și economic în ceea ce privește utilizarea resurselor.

Sunt necesare dovezi sau este suficientă o suspiciune rezonabilă că informațiile privind practicile ilegale sunt exacte?

Pentru a fi înscrisă în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate și pentru a fi recunoscută ca avertizare de integritate, dezvăluirea practicilor ilegale trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să fie făcută de un angajat al unei entități publice sau private;
- b) să se refere la activitatea entității al cărei angajat este;
- c) să conțină informații/probe despre practicile ilegale și prejudicierea reală, iminentă sau potențială a interesului public;
- d) persoana care face dezvăluirea trebuie să se identifice (nume, prenume, locul de muncă, date de contact, iar în cazul adresării în scris a avertizării de integritate – și semnătura).

Sunt necesare informații/probe pentru a considera dezvăluirea practicilor ilegale ca avertizare de integritate și pentru a beneficia în continuare de măsurile de protecție împotriva răzbunării.

Motivația avertizorilor de integritate este pusă la încercare în termeni de "bună-credință"?

Angajatul trebuie să acționeze cu bună-credință atunci când dezvăluie practici ilegale. Buna-credință reprezintă un standard de conduită, exprimat prin corectitudine, onestitate și responsabilitate și se prezumă a fi veridică până la proba contrarie.

Angajatul se consideră că acționează cu bună-credință dacă:

- dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau
- are convingerea rezonabilă că este veridică și amenință sau prejudiciază interesul public.

Ce fel de protecție a avertizorilor de integritate este permisă de lege?

Protecția avertizorilor de integritate este administrativă și poate fi solicitată de la angajator, în cazul dezvăluirilor interne ale practicilor ilegale și de la Avocatul Poporului, în cazul dezvăluirilor externe și publice ale practicilor ilegale. Protecția este solicitată în cazul măsurilor de răzbunare ca urmare a dezvăluirii unor practici ilegale.

Protecția depinde de recunoașterea statutului de avertizor de integritate, cu excepția cazurilor de încălcări în masă descoperite de către Avocatul Poporului care acționează ulterior.

Măsurile de protecție a avertizorilor de integritate pot include asigurarea transferului la un alt loc de muncă, cu acordul avertizorului de integritate, neaplicarea (anularea) sancțiunilor disciplinare aferente avertizării de integritate depusă cu bună-credință și altele.

Ce constituie abuz al avertizării de integritate și care sunt consecințele?

Legea integrității nr. 82/2017 prevede răspunderea disciplinară a agenților publici pentru transmiterea de informații neveridice la depunerea avertizărilor de integritate.

Angajatorii sunt obligați să tragă la răspundere disciplinară agenții publici în privința cărora a fost demonstrate rea-credința la depunerea avertizărilor de integritate ce conțin informații neveridice.

Legea prevede că protecția acordată avertizorilor de integritate împotriva răzbunării poate fi retrasă dacă:

a) informația comunicată nu este veridică, inclusiv se demonstrează că angajatul cunoștea sau trebuia să cunoască despre caracterul fals al conținutului dezvăluirii sale (dezvăluirea nu este făcută cu bună-credință);

b) pretinsa răzbunare nu este reală;

c) între dezvăluirea de interes public și pretinsa răzbunare nu există legătură de cauzalitate.

Sunt avertizorii imuni de răspundere disciplinară, civilă și penală în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale?

De regulă, angajații nu pot fi trași la răspundere disciplinară pentru dezvăluirea cu bună-credință a practicilor ilegale. Răspunderea civilă și penală în legătură cu avertizarea de integritate nu sunt reglementate în acest context.

Procedurile avertizării de integritate

Cum pot fi dezvăluite practicile ilegale?

Dezvăluirea practicilor ilegale poate fi internă (comunicată angajatorului), externă (comunicată Centrului Național Anticorupție) și publică.

Angajatul poate alege dacă să raporteze intern sau extern dezvăluirile practicilor ilegale. Angajatul poate decide să raporteze mai degrabă extern decât intern dezvăluirile practicilor ilegale, atunci când:

- a) consideră că angajatorul ar putea fi implicat în practicile ilegale dezvăluite;
- b) consideră că există riscul nerespectării confidențialității datelor sale;
- c) consideră că există riscul pierderii, al dispariției sau al distrugerii probelor;

d) angajatorul nu i-a asigurat înregistrarea dezvăluirii practicilor ilegale în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate sau nu l-a informat cu privire la rezultatele examinării avertizării de integritate în termen de 30 zile (care poate fi prelungit până la 60 zile) de la data înregistrării avertizării de integritate.

Care este procedura de dezvăluire a practicilor ilegale?

Dezvăluirile practicilor ilegale sunt făcute de către avertizorii de integritate fie:

- 1) în scris (pe hârtie) prin completarea și semnarea unui formular (<https://www.cna.md/pageview.php?l=ro&idc=183&t=/Avertizorii-de-integritate/Depune-o-avertizare/In-scris&>) de către angajat;
- 2) electronic, prin sistemul de dezvăluire online disponibil <https://www.cna.md/practicailegala.php?l=en&idc=181&t=/Integrity-Whistleblowers/Report-whistleblowing/Online&>;
- 3) prin intermediul liniilor telefonice anticorupție ale angajatorilor, sau
- 4) linie telefonică dedicată (la nivel național) anticorupție a Centrului Național Anticorupție (<https://www.cna.md/pageview.php?l=en&idc=182&t=/Integrity-Whistleblowers/Report-whistleblowing/Phone/Disclosing-illegal-practices-at-the-National-Anticorruption-Line/>).

În cazul în care dezvăluirea practicilor ilegale a fost făcută electronic (prin e-mail) sau prin liniile telefonice dedicate anticorupție ale autorităților de examinare (angajatorii sau Centrul Național Anticorupție), dezvăluirea făcută de avertizorul de integritate va fi înregistrată în mod corespunzător de către persoana responsabilă sau de către operatorul liniei telefonice.

Toate raportările făcute se înregistrează în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, ținut de către angajatori și de Centrul Național Anticorupție.

Angajatorii sunt responsabili pentru înregistrarea și documentarea dezvăluirilor interne. Centrul Național Anticorupție este autoritatea responsabilă pentru înregistrarea (și documentarea) dezvăluirilor practicilor ilegale externe transmise de avertizorii de integritate în scris prin intermediul

sistemului electronic de dezvăluire online, precum și a celor primite prin linia telefonică națională anticorupție și a prin intermediul dezvăluirilor publice.

Care este procedura ce urmează după primirea comunicării interne a dezvăluirii practicilor ilegale?

Rapoartele interne sunt depuse la angajatori. Angajatorii, în calitate de autoritate responsabilă pentru dezvăluirile interne, sunt obligați prin lege:

- să adopte actele administrative de stabilire a regulilor de depunere și de înregistrare a avertizărilor de integritate, examinarea lor și de asigurare a protecției angajaților (agenților publici);
- să desemneze structura specializată responsabilă de înregistrarea avertizărilor de integritate;
- să asigure, personal sau, după caz, prin intermediul structurii specializate, înregistrarea în condiții de confidențialitate a avertizărilor de integritate depuse de către agenții publici în registrul avertizărilor de integritate al entității publice.

Angajatorii (ca autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor interne) sunt obligați să asigure examinarea avertizării de integritate și să informeze avertizorul de integritate despre rezultatele examinării în termen de 30 de zile de la data înregistrării în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate în scris sau prin telefon. În cazul în care termenul de 30 de zile este insuficient, acesta poate fi prelungit cu încă 30 de zile, despre care avertizorul de integritate va fi informat corespunzător.

Angajatorul transmite organului de urmărire penală competent informația (raportul) privind dezvăluirea practicilor ilegale, dacă consideră că există temeiuri suficiente sau o suspiciune rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune sau o contravenție, după caz. În acest caz, avertizorul de integritate este informat în termenele menționate mai sus cu privire la examinarea informației privind dezvăluirile practicilor ilegale conform prevederilor Codului de procedură penală sau Codului contravențional. Dacă în baza avertizării de integritate este pornit un proces contravențional sau penal, avertizorul de integritate este informat că avertizarea de integritate va fi examinată în condițiile și termenele Codului contravențional sau ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova.

Angajatorii sunt obligați să informeze Centrul Național Anticorupție cu privire la informațiile primite de la avertizorii de integritate cu privire la manifestările de corupție semnalate, dacă aceste informații întrunesc elementele unei infracțiuni sau contravenții și dacă aceste informații nu au fost comunicate Centrului direct de către avertizorii de integritate sau, în mod special, la solicitarea acestora.

Care este procedura ce urmează după primirea comunicării externe a dezvăluirii practicilor ilegale?

Raportarea externă a dezvăluirilor practicilor ilegale se face către Centrul Național Anticorupție. Centrul Național Anticorupție asigură înregistrarea și examinarea ulterioară a dezvăluirilor externe și/sau publice ale practicilor ilegale primite în scris prin sistemul electronic de dezvăluire online sau prin linia telefonică națională dedicată anticorupție.

Prevederile care reglementează dezvăluirile interne sunt aplicabile și dezvăluirilor externe ale practicilor ilegale.

Centrul Național Anticorupție, în calitate de autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale transmite cazul atunci când nu constituie vreo formă de manifestare de corupție, în termen de 3 zile lucrătoare, altor entități publice, potrivit competențelor, responsabile de protecția împotriva încălcărilor de mediu, a încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a celor ce țin de securitatea națională

Există sancțiuni pentru împiedicarea dezvăluirii practicilor ilegale?

Angajatorii (în calitate de autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor interne) sunt obligați să tragă la răspundere disciplinară persoanele responsabile din cadrul structurii specializate pentru neasigurarea înregistrării și examinării avertizărilor de integritate ale agenților publici, pentru necomunicarea rezultatului examinării avertizării de integritate în termenul legal, precum și pentru neasigurarea protecției datelor cu caracter personal ale avertizorului de integritate.

Încălcarea procedurii de primire, cercetare și examinare a rapoartelor poate trage răspunderea autorității responsabile de examinare (angajatorul/conducătorul entității publice sau private) conform procedurilor penale, contravenționale sau disciplinare.

Protecția avertizorilor de integritate împotriva răzbunării

Împotriva cărui fel de răzbunare un avertizor de integritate va putea beneficia de protecție?

Legea definește răzbunarea ca fiind orice formă de răfuială, presiune, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care este în legătură cu avertizarea de integritate sau rezultă din ea. Forme de răzbunare sunt: concedierea, suspendarea, retrogradarea, refuzul la promovarea în funcție sau instruire, transferul represiv, anularea primelor, a înlesnirilor sau a altor beneficii, hărțuirea sau alt tratament represiv, precum și amenințările cu astfel de acțiuni.

Cine are dreptul la protecție?

Înregistrarea unei dezvăluiri a practicilor ilegale de interes public în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate acordă angajatului care o face statutul de avertizor de integritate.

Dacă dezvăluirea este înregistrată, angajatului, în contextul recunoașterii sale în calitate de avertizor de integritate, i se comunică următoarele detalii:

- în cazul depunerii în scris a avertizării de integritate – confirmarea scrisă privind înregistrarea în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care va fi informat despre rezultatele examinării;
- în cazul comunicării avertizării de integritate prin telefon – numărul de înregistrare a apelului, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care poate reveni cu un apel sau, după caz, în care operatorul îl va contacta telefonic (conform preferințelor angajatului) pentru a-l informa despre rezultatele examinării;
- indiferent de modalitatea de comunicare a avertizării de integritate – despre respectarea confidențialității identității sale la examinarea dezvăluirii, cu excepția cazurilor de pornire a procedurilor penale sau contravenționale în care este atras în calitate de martor și solicită protecție;
- în toate cazurile – faptul că statutul de avertizor de integritate îi va fi retras dacă, pe parcursul examinării, se constată că dezvăluirea nu întrunește vreuna dintre condițiile prevăzute de lege.

If the whistleblower is subject to retaliation from the employer or another person from the public or private entity in which he/she is employed, she/he is entitled to request protection. In order to benefit from the protection measures, the employee who discloses an illegal practice (reporting wrongdoing) must meet the following requirements:

Dacă avertizorul de integritate este supus răzbunării din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul entității publice sau private în care este angajată este în drept să solicite protecție. Pentru a beneficia de măsurile de protecție, angajatul care dezvăluie o practică ilegală (raportarea unor practici ilegale) trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- să fie recunoscut în calitate de avertizor de integritate,
- să fie supus răzbunării și
- să existe legătură de cauzalitate între dezvăluirea practicilor ilegale și pretinsa răzbunare.

În cazul dezvăluirii publice a practicilor ilegale, angajatul poate fi recunoscut ca avertizor de integritate fie de către autoritățile de examinare (angajatorul sau Centrul Național Anticorupție), fie de către autoritățile de protecție (angajatorul sau Ombudsmanul) atunci când solicită protecție.

În cazul în care Ombudsmanul dispune de informații privind încălcarea în masă sau gravă a drepturilor și libertăților omului, în cazurile de o importanță socială deosebită sau în cazul în care este necesară apărarea intereselor unor persoane care nu pot folosi de sine stătător mijloacele juridice de apărare, Ombudsmanul este în drept să acționeze din oficiu și în acest caz nu este obligatorie confirmarea statutului de avertizor de integritate.

Cine poate acorda protecția?

Solicitarea de protecție poate fi făcută către:

- angajatorul, în cazul dezvăluirilor interne ale practicilor ilegale;
- Ombudsmanul, în cazul dezvăluirilor externe și/sau publice ale practicilor ilegale.

Autoritatea de protecție (adică angajatorul sau Ombudsmanul) va examina în regim prioritar (în termen de cel mult 15 zile calculat din ziua intrării și înregistrării cererii la autoritatea de protecție), cererea prin care se solicită protecția avertizorului de integritate, după care va informa avertizorul de integritate cu privire la satisfacerea sau nu a cererii sale.

Angajatorul va întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbunării împotriva angajatului, inclusiv la locul de muncă, și a asigurării protecției acestuia ca avertizor de integritate. Respectiv, Angajatorul urmează să anuleze actele administrative cu valoare de răzbunare în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale făcută de avertizorul de integritate.

Avocatul Poporului va examina cererea de protecție a avertizorilor de integritate și va contribui la apărarea acestora în conformitate cu prevederile Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului

Angajatorului îi revine sarcina să demonstreze că măsurile întreprinse față de angajat nu au legătură cu avertizarea de integritate sau implicarea acestuia în orice calitate în raport cu o avertizare de integritate. În caz contrar, faptele angajatorului se consideră răzbunare.

Legea prevede următoarele garanții de protecție împotriva răzbunării de care beneficiază avertizorul de integritate:

- transferul avertizorului de integritate, pe perioada examinării cererii de acordare a protecției, într-o altă subdiviziune a entității publice sau private în care activează, cu menținerea specificului de activitate;
- transferul persoanei care întreprinde acțiuni de răzbunare. În caz de nerespectare a acestei cerințe, transferul are loc într-o altă subdiviziune care desfășoară o activitate conexasă, pentru a exclude sau a limita influența persoanei care s-a răzbunat în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale ;
- sancționarea persoanei care s-a răzbunat în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale ;
- sancționarea conducătorului entității publice sau private pentru neasigurarea măsurilor de protecție;

- anularea sancțiunii disciplinare, constatată de către angajator sau, după caz, de către instanța de contencios administrativ, care i-a fost aplicată angajatului ca urmare a unei dezvăluiri în interes public făcute cu bună-credință;

- despăgubirea prejudiciilor materiale și morale suportate în urma răzbunării.

Neasigurarea măsurilor de protecție a funcționarului public (adică neasigurarea măsurilor stabilite de lege pentru protecția avertizorului de integritate) constituie contravenție care se sancționează cu amendă de la 30 la 90 de unități convenționale (1500 MDL până la 4500 MDL, aprox. de la 75 EUR până la 225 EUR) aplicată persoanei cu funcție de răspundere. Centrul Național Anticorupție este autoritatea competentă să examineze contravenția *supra* și să aplice sancțiuni respectiv.

Pe de altă parte, autoritatea de protecție (adică angajatorul sau Avocatul Poporului) poate retrage protecția acordată în cazul dacă constată ulterior:

- dezvăluirea practicilor ilegale a fost făcută cu rea-credință, adică informația comunicată este incorectă (neveridică) sau falsă;

- pretinsa răzbunare nu este reală;

- nu există legătură de cauzalitate între dezvăluirea de interes public și pretinsa răzbunare.

Asistența juridică pentru avertizorii de integritate

Felul asistenței juridice disponibilă pentru avertizorii de integritate?

Asistența juridică nu este prevăzută de lege.

Cu toate acestea, angajații care solicită protecție împotriva răzbunării ca urmare a dezvăluirilor practicilor ilegale pot apela la [Uniunea Avocaților](#), [Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat](#), [Centrul Național Anticorupție](#), [Ombudsman](#) (Avocatul Poporului) și alte organizații neguvernamentale pentru acordarea asistenței juridice.

Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198-XVI prevede categorii de persoane care au dreptul de a beneficia de asistența juridică calificată în mod gratuit dacă ele:

- a) au nevoie de asistență juridică pe cauze penale, și interesele justiției o cer, însă nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti acest serviciu;
- b) au nevoie de asistență juridică de urgență în cazul reținerii în cadrul unui proces penal sau al unei proceduri contravenționale;
- c) au nevoie de asistență juridică de urgență în cazul depunerii cererii pentru aplicarea măsurilor de protecție în cazul depunerii plângerii despre săvârșirea violenței în familie sau a unei infracțiuni privind viața sexuală;
- d) au dreptul la asistență juridică obligatorie conform Codului de procedură penală;
- e) au dreptul la asistență juridică obligatorie conform Codului de procedură civilă și Codului civil;
- f) au nevoie de asistență juridică în cauze contravenționale, civile și de contencios administrativ, însă nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti aceste servicii, cauzele fiind complexe din punct de vedere juridic sau procesual.

Asistența juridică calificată poate fi solicitată la orice etapă a procesului penal, iar în cauze civile și până la inițierea procesului.

Ce materiale informative despre sistemul de avertizare sunt disponibile?

Informații online și mecanisme de dezvăluire a practicilor ilegale sunt disponibile la <http://ombudsman.md/avertizari-de-integritate/> și <https://www.cna.md/practicailegala.php?!=en&idc=181&t=/Integrity-Whistleblowers/Report-whistleblowing/Online/>.

Ghidul privind avertizările de integritate este disponibil la <https://www.avertizori.capc.md/Ghidul-avertizorului-de-integritate-pentru-cet%C4%83%C8%9Beni.pdf>.

Ghid video privind încurajarea avertizărilor de integritate este disponibil la <https://www.facebook.com/watch/?v=548090979277275> sau <https://www.youtube.com/watch?v=0RGsxKGwCck>

Ghid pas cu pas publicat în mass-media disponibil la <https://www.zdg.md/stiri/cum-poti-sa-devii-avertizor-de-integritate-curs-online-de-instruire/>

Informații suplimentare și resurse

Ghidul practic pentru judecători și procurori este disponibil la

<https://www.cna.md/public/files/Ghid-practic-pentru-judecatori-si-procurori-Avertizorii-de-integritate45a20.pdf>.

Cursul e-learning oferit de Oficiul Ombudsmanului la <http://ombudsman.md/courses/>.

Video despre avertizarea de integritate

<https://www.facebook.com/PNUDMoldova/videos/2857647474478256/>.

Campania anticorupție “Dicționarul Integrității” este disponibil la

<https://www.facebook.com/watch/165158373553979/611165282886210/>.

